

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

☒: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.

☎: 441-6501

Ügyszám: FRPS/359/2011/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

25/2012. (I. 31.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) **panaszos**¹ jogi képviselő útján 2011. június 26-én előterjesztett **panaszát** a 2012. január 31-én megtartott zárt ülésén hozott döntése alapján

á t t e s z i

az intézkedést foganatosító szerv – a Budapesti Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: BRFK) – vezetőjéhez.

A vizsgált ügyben alapjogot sértő intézkedésre nem került sor, mivel az alapjog korlátozása jogszerűen történt.

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

A panaszos jogi képviselője 2011. június 26-án telefax útján terjesztette elő a panaszbeadványt, melyet 2011. június 27-én postai úton is megküldött.

I.

1) A panaszos jogi képviselője a panaszbeadványában előadta, hogy 2011. június 18-án 17 óra körüli időpontban a rendőrség jelentős számú tömeget zárt körű kordonnal Budapesten az Oktogonnál, ezzel indokolatlanul korlátozva azon ott rekedt személyek mozgásszabadságát, akik jogellenes magatartást nem tanúsítottak. A tömegben pánikhangulat tört ki, és többen rosszul lettek az erős napsütés és a víz hiánya miatt. A panaszos és jogi képviselője álláspontja szerint a rendőrség intézkedésével veszélyhelyzetet idézett elő, és súlyos

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

egészségkárosodás vagy haláleset bekövetkezésével is számolni lehetett. Beadványához a panaszos csatolta az eseményekről készített – aláírásával ellátott – beszámolóját.

2) A panaszos beszámolójában előadta, hogy 2011. június 18-án 16 óra körüli időpontban Budapesten az Oktogonnál tartózkodott, becslése szerint mintegy 500 másik személy társaságában. Mint megtudta, a jelenlévők többsége a térre szabályosan bejelentett és a rendőrség által „jóváhagyott” demonstráción vett részt. A rendőrség a körút Nyugati tér felőli oldalát teljes szélességében kordonokkal és sorfallyal zárta le, amin az átjutást a B. L. tér irányába nem engedélyezték. A panaszos személyesen beszélt több olyan jelenlévővel is (civilekkel, turistákkal), akik ott-tartózkodásának kizárólagos oka az volt, hogy a B. L. tér irányába történő átjutás lehetőségét keresték, vagy a kis földalattit szerették volna igénybe venni (amely azonban nem közlekedett, mivel a megállóját szintén lezárták). Jóllehet a közlekedés akadályozása miatt többen indulatos reakciókat mutattak, a tömeg viselkedése a panaszos megítélése szerint békés volt, rendezavaró vagy törvénytörő cselekményt sem egyéni, sem közösségi szinten nem észlelt.

Nem sokkal a fent megnevezett időpont után meglepődve észlelte a panaszos, hogy a rendőrség a teret kordonokkal és sorfallyal a Nyugati tér felőli oldalon is lezárta, és az ott tartózkodókat ezzel hermetikusan körbezárta. A lezárást nem előzte meg sem felszólítás, sem figyelmeztetés, sem semmilyen más rendőri beavatkozás. A jelenlévők érdeklődésére a sorfalban tartózkodó rendőrök azt a felvilágosítást adták, hogy a lezárt területet senki sem hagyhatja el, a teljes zárás okát azonban nem jelölték meg. Többen menekülési útvonal biztosítását kérték a rendőröktől, ők azonban azt megtagadták. A bezártság a jelenlévő emberekből meglepődést váltott ki, az idő előrehaladtával többen a tűző Nap miatti „túlhevülésre”, valamint szomjúságra panaszkodtak. A körbezárt területről nyíló üzletek zárva tartottak, élelmiszer és folyadék beszerzésére a lezárt területen belül ezért nem volt lehetőség.

Mindezek együttes hatására a tömegre egyre inkább pánikszerű viselkedés lett jellemző. A rendőrsorfal tagjai az egyre hangosabb és pánikszerűbb viselkedést észlelve a területen kívülről többször, váratlanul, kitörésszerűen könnygázt fújtak a kordon mellett tartózkodókra a terület Nyugati tér felé eső részén. A pánikot ezek az események pillanatok alatt drasztikus mértékig felfokozták. Egy, a lezárt területen belül rekedt idős hölgy a könnygáz hatására ájuláshoz jutott, szenvedett el, őt a szintén bennrekedt emberek közül néhányan kezdték el ápolni. A hölgy rosszul lett észlelve a rendőrsorfalból egy rendőri egység tört be a kordonon belülre, a bezárt személyeket újabb könnygáz-fújásokkal hátrébb lépésre kényszerítve. (Ezen kényszer alkalmazása a panaszos megítélése szerint szintén eltúlzott és indokolatlan volt). A rendőrök a hölgyet ápolóival együtt a területről eltávolították, és a lezárást azonnal, ismételtelen helyreállították, a területről senki más nem távozhatott. Mivel az idős hölgy és civil ápolói ezután a rendőrsorfal takarásába kerültek, további sorsukról a panaszos nem tud.

A bezárt emberek pánikszerű viselkedését mutatja az a tömegesen kialakult szándék, hogy a jelenlévők a földalatti lezárt megállójába lejutva a területet a földalatti alagútjában, a síneken gyalogolva hagyják el. Ettől a szándéktól az embereket csak a megállóban tartózkodó BKV alkalmazottak határozott fellépése tudta eltántorítani. Szintén kijutási kísérletként néhány jelenlévő civil sikeresen kinyitotta a lezárt területről nyíló egyik emeletes lakóház bejárati ajtaját, és indítványozta, hogy a menekülést az emberek a házban keresztülhaladva próbálják meg. A kapu kinyitását észlelve ezúttal a B. L. tér felőli oldalról kutyás rohamrendőri egység érkezett, és a kapu mellett tartózkodó egy vagy két embert erőszakosan kihurcolták. Az akció közben a rendőrök válogatás nélkül, permet-szerűen fújtak le szinte minden közelben

tartózkodót, és gumibottal igyekeztek ütlegetni őket. Mivel a panaszos az akció helyszínéhez közel állt, ez a könnygázfelhő a panaszosból is erős rosszullétet – köhögést, szemkönnyezést, égető érzést – váltott ki. A kapu mellett tartózkodók erőszakos kiemelésén túl látta még, ahogy a csoportból pár rendőr kergetni kezd néhány előlük futva menekülő személyt. Ezzel kapcsolatosan a panaszos utal arra, hogy a futó rendőrök számára az emberek (részben együttműködően, részben előlük menekülve) biztosították a szabad mozgást, a kiemelést és az egyéb intézkedéseket nem akadályozták. A rendőri akciók akadályozására a tömeg egyetlen esetben sem mutatott szándékot, az egyéni kiemeléseket a rendőrök – még mélyen a tömegbe belsejébe hatolás esetén is – akadálytalanul végezheték.

A rendőrség végül a lezárást a B. L. tér irányába oldotta fel. A feloldás időpontját nem tudta a panaszos megmondani, ahogy a körbezárás időtartamát sem. A körbezárás teljes időtartama megítélése szerint több órára tehető.

A történetek a panaszost rendkívül megviselték, a könnygáz hatását több napig érezte, az események komoly pszichés hatást gyakoroltak rá. Biztosra veszi, hogy a történetek más jelenlévőkre is hosszú távú negatív hatást gyakoroltak.

Mindezek alapján kérte, hogy a Testület az ügyét vizsgálja ki.

II.

A Testület a tényállás tisztázása érdekében megkereséssel fordult a rendőrséghez. A rendelkezésre bocsátott dokumentumokból az alábbiak állapíthatók meg.

1) A BRFK Hivatalának vezetője 2011. augusztus 22-én kelt válaszában előadta, hogy 2011. június 18-án 15 óra és 24 óra közötti időre T. L. jelentett be demonstrációt a Budapest, VI. kerület Oktogon térre. A rendezvény célja: „tiltakozás a nyílt és tömeges köztéri közszeméremértés ellen, egyúttal kiállítás a család tradicionális értékei mellett”. Ugyanerre a napra a Szivárvány Misszió Alapítvány is jelentett be rendezvényt. A rendezvények biztosítását a rendőrség végezte.

2011. június 18-ára az országos rendőrfőkapitány rendelt el fokozott ellenőrzést, azonban az egyedi utasítás nem áll a BRFK rendelkezésére.

A rendőrök elsődlegesen a rendezvények rendjének fenntartásáról gondoskodtak a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.), a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII.23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat), a rendezvények rendjének biztosításával kapcsolatos rendőri feladatokról szóló 15/1990. (V. 14.) BM rendelet, valamint a Magyar Köztársaság Csapatszolgálati Szabályzata kiadásáról szóló 11/1998. (IV. 23.) ORFK utasítás (a továbbiakban: Csapatszolgálati Szabályzat) rendelkezései alapján.

Az Oktogontól 4 főt állítottak elő hivatalos személy elleni erőszak bűncselekményének gyanúja miatt, három esetben történt vegyi eszköz használat, mivel a kordonoknál álló rendőröket többször is megtámadták. A konkrét rendőri intézkedéseket az ORFK Készenléti Rendőrség (a továbbiakban: KR) beosztottjai fogantatosították.

Budapest rendőrfőkapitánya rendészeti helyettesének (a továbbiakban: Rendészeti Helyettes) tájékoztatása szerint, a T. L. által bejelentett rendezvény rendőri biztosításában két század közrendvédelmi járőr vett részt a KR állományából, a létszámot az elmúlt években megtartott, hasonló rendezvényeken kialakult rendbontás indokolta. Az intézkedéseket megelőzően felszólítás, illetőleg közlés nem hangzott el, mivel az Oktogonnál többen dobálni kezdték a rendőröket, így azonnali intézkedések végrehajtása vált szükségessé. A terület lezárásáról a rendbiztos tájékoztatta a rendezvény szervezőjét.

A Hivatalvezető hivatkozik az Rtv. 13. § (1) bekezdésében rögzített intézkedési kötelezettségre, illetve Rtv. 17. § (1) bekezdésében foglalt kötelezettségekre és Rtv. 37. § e) pontjára.

Álláspontja szerint az, hogy az ellentüntetők a vonulós rendezvényen részt vevő személyek ellen erőszakos cselekmények elkövetésére készültek, olyan közvetlenül fennálló veszélyhelyzet volt, amely indokolta tette a terület lezárását, megóvva a vonulós rendezvény biztonságát. Nyilvánvaló, hogy a főszervező az ellendemonstráció befejezését azért jelentette be, mert a Szivárvány Misszió Alapítvány menete nem az eredeti útvonalon – tehát az ellendemonstráció helyszínét érintve –, hanem attól eltérve haladt. Az is megállapítható, hogy az ellendemonstrációban részt vevők a módosított útvonalak mentén próbálták volna a menetben haladókat inzultálni, információk szerint, több személy – arca elé kendőt, sálát helyezve, csuklyát felvéve – felkészült a „melegek fogadására”. Egyes személyeknél – a rendőrség birtokába jutott adatok szerint – olyan tárgyak (pl.: tojás) voltak, amelyek arra engedtek következtetni, hogy ellenvéleményüknek erőszakos formában kívánnak hangot adni, ami a gyülekezési jog határainak átlépése miatt jogilag szankcionálandó cselekményekben is tetet ölthetett.

Az Alkotmánybíróság az 55/2001. (XI. 29.) számú határozatában (a továbbiakban: AB határozat) kifejtette, hogy a gyülekezési jog nem korlátozhatatlan jog. „A szabad gyülekezés joga alapján mindenkinek joga van felvonulás, rendezvény, tüntetés, stb. szervezésére és megtartására, amelyen véleményüknek az egybegyűltek közösen is hangot adhatnak. Az erőszakos cselekmények általános tilalmára tekintettel e megmozdulások törvényességének alapvető feltétele az, hogy a gyülekezés békés legyen [...]” Az AB határozat alapján megállapítható továbbá, hogy „a gyülekezéshez való alkotmányos alapjog érvényesülése nemcsak az állam illetéktelen beavatkozásával, hanem mások, például adott tüntetést ellenérzéssel szemlélők, ellentüntetők, és más rendzavarók ellenében is védelemre szorul. Más szóval, az államot pozitív kötelezettség terheli a gyülekezési jog érvényesülésének biztosítása érdekében. A fentiekből az is következik, hogy a hatóságnak szükség esetén akár erő alkalmazásával is biztosítani kell a jogszerűen tartott gyűlések lebonyolítását, illetőleg meg kell akadályoznia, hogy azt mások megzavarják.”

A Hivatalvezető előadja továbbá, hogy a terület zárásakor a főszervező a rendezvény feloszlását már bejelentette, így a közterületen foganatosított rendőri intézkedések jogalapját az Rtv. és más rendészeti jogszabályok, illetve belső normák biztosították. Az intézkedés továbbá a Csapatszolgálati Szabályzat 24., 25., valamint a 26. pontjai alapján zajlott.

„24. A zárás valamely terület elszigetelése, körbezárása az adott területen folytatott más rendőri tevékenység sikeres végrehajtásához, meghatározott objektumok, személyek megóvásához, a közrend fenntartásához szükséges feltételek megteremtése érdekében.

25. A zárás célja, hogy távol tartsa az illetéktelen vagy veszélyt jelentő személyeket, járművezetőket, megakadályozza a keresett személyek, járművek eltávozását vagy kitorését a lezárt területről.

26. Zárásra sor kerülhet

- személy- és létesítménybiztosítási intézkedés, fokozott ellenőrzés, biztonsági intézkedés, illetve helyszínbiztosítás keretében;
- akció elrendelésekor;
- közrendvédelmi, közlekedési, idegenrendészeti, bünyügyi akciók során;
- rendezvénybiztosításkor;
- terrorcselekmény (légi jármű hatalomba kerítése, robbantás) vagy más súlyos bűncselekmény helyszínén;
- katasztrófa, tömegszerencsétlenség helyszínén;
- súlyos bűncselekményt elkövető, szökésben lévő fegyveres személy elfogása érdekében;
- a tömegoszlatást végrehajtó csoportosításon belül, a biztosítócsoport tevékenységének részeként.”

A rendbiztos a rendezvény szervezőjének tájékoztatást nyújtott arról, hogy miután a Meleg Méltóság Menetében résztvevők eltávolodnak az Oktogontól, ott megnyitották a kordonokat és a befejezetté nyilvánított rendezvény résztvevői távozhattak. Ezen tájékoztatást a BRFK Törzs parancsnokának utasítása alapján nyújtotta.

A téren 14 óra 8 perckor kezdődött meg a kordonok kihelyezése, és 14 óra 40 percre fejeződött be. Az Oktogonon az Andrassy út két széle vonalában, a villamosmegálló végénél, valamint a központi házasságkötő terem vonalában a Teréz krt. teljes vonalában végzett kordonozást a rendőrség. Annak módjával kapcsolatban a rendezvény szervezői nem emeltek kifogást.

A Meleg Méltóság Menete útvonalának az elterelését az indokolta, hogy az Oktogonon tartott rendezvény helyszínén olyan információk kerültek a rendőrség birtokába, hogy a résztvevőknél tojás, és paradicsom van, amivel a menet megzavarására készülnek. Az elterelésről az Oktogon téri rendezvény szervezőit nem tájékoztatták.

A Meleg Méltóság Menetének résztvevői a módosított útvonalra 16 óra 49 perckor kanyarodtak le, ezt észlelve a T. L. által szervezett rendezvény résztvevői megkíséreltek a kordonnal lezárt területről a Nyugati tér felé távozni, feltehetően azért, hogy a vonulást megakadályozzák. A főszervező 16 óra 54 perckor befejezetté nyilvánította a rendezvényt, ekkor került sor a terület lezárására. Miután a Meleg Méltóság Menetének résztvevői az Oktogontól eltávolodtak, a kordonok megnyitására 17 óra 7 perckor adtak ki utasítást, és a menet haladásának megfelelően lépcsőzetesen került a zárás feloldásra. 17 óra 17 perc és 17 óra 29 perc között a kordonrendszer teljes megnyitása megtörtént.

A BRFK Igazgatásrendészeti Főosztály vezetőjének tájékoztatása szerint, a panaszossal szemben eljárás nem indult.

2) A rendőrség a Testület rendelkezésére bocsátotta a BRFK Rendészeti Szervek Biztosítási Osztályán az Oktogon területére bejelentett demonstrációról a rendezvény egyik szervezőjével (H. G.-vel) folytatott egyeztetésről 2011. június 17-én felvett jegyzőkönyvet. A jegyzőkönyv

tanúsítja, hogy a szervező figyelmét felhívták a Gytv.-ben foglalt kritériumok megtartására, és arra, hogy a békés jelleg elvesztése önmagában is a rendezvény végét jelenti.

H. G. a rendőrséget arról tájékoztatta, hogy a résztvevők érkezése 2011. június 18-án 15 órától várható az Oktogon Dózsa György út felé eső járdáin, illetve az Oktogon pázsittal borított, szintén a Dózsa György út felé eső részen. A szervező rendezői útján vállalta, hogy gondoskodik a közúti közlekedés akadálymentességének biztosításáról. A résztvevők a Szivárvány Misszió Alapítvány által bejelentett rendezvény résztvevőinek vonulása során az úttestet is igénybe kívánták venni, de csak akkor tervezték elfoglalni helyüket az Oktogon úttestén, amikor a közúti forgalom elterelését a rendőrség megkezdi. A résztvevők a rendezvényt megelőzően, annak idején, és azt követően vonulást nem terveztek, és a rendezvényre mintegy 150 személyt vártak, de hangsúlyozták, hogy az nyitva áll azok előtt, akik a demonstráció céljával egyetértenek, és ahhoz csatlakozni kívánnak. A rendezvény lebonyolítását 15 fő rendező közreműködésével kívánták megoldani.

A jegyzőkönyv felvételekor a szervezőt tájékoztatták, hogy a demonstráció napján Budapest egész területén, így a rendezvény közvetlen körzetében fokozott ellenőrzés lesz érvényben, ezért a rendezvényre érkező személyeket igazoltatni fogják, valamint csomagjaikat átvizsgálják. Figyelmeztetés hangzott el arra vonatkozóan, hogy a BRFK a rendezvény helyszínén kordonozást hajthat végre, melynek beléptető pontján a demonstráció rendezői végzik a beléptetést. A rendőrség a jegyzőkönyv szerint külön kiemelte, hogy a helyszínen tartózkodó, nem a rendezvény résztvevőjéhez tartozó és a rendezvényt esetlegesen megzavarni szándékozó személyek rendezvényről történő kizárása elsődlegesen a rendezők feladata. Az egyeztetés végén a szervező a tájékoztatást tudomásul véve biztosította a rendőrséget, hogy a rendezvény során velük minden tekintetben együttműködnek, és a rendezvény rögzített feltételeinek lényeges módosulásáról soron kívül tájékoztatást nyújtanak.

3) A r. alezredes 2011. június 20-án kelt jelentésében előadta, hogy a Szivárvány Misszió Alapítvány felvonulásán, valamint a T. L. által bejelentett ellentüntetésen teljesített szolgálatot.

A T. L. által bejelentett rendezvény 15 órakor kezdődött a résztvevők Oktogon téri gyülekezésével. Az országgyűlési képviselő, az ellendemonstráció egyik szervezője 16 óra 59 perckor telefonon kereste a r. alezredest, és afelől érdeklődött, hogy a menetben résztvevők az Andrassy útról lekanyarodva haladnak-e tovább. A r. alezredes kérdésére az országgyűlési képviselőt arról tájékoztatta, hogy a résztvevők az Oktogont elkerülve folytatják vonulásukat. Az elhangzottakat az országgyűlési képviselő megdöbbenéssel vette tudomásul. 16 óra 52 perckor a képviselő újból telefonon kereste fel a r. alezredest, és közölte, hogy a T. L. által az Oktogonra bejelentett demonstrációt befejezettek nyilvánítja. Az elhangzottakat a r. alezredes rádióon jelentette a BRFK Törzs parancsnokának. 16 óra 55 perckor T. L. szintén telefonon jelezte, hogy befejezettek nyilvánítja a rendezvényt. Közölte, hogy a rendőrség „felrúgta” a megállapodást – az általa bejelentett rendezvény békés hangulatú volt, nem érti, hogy mi indokolta a Meleg Méltóság Menete vonulási útvonalának megváltoztatását, és egyúttal sérelmezte, hogy a befejezetté nyilvánított rendezvény résztvevői nem hagyhatják el a helyszínt. Az alezredes beszámol róla, hogy 17 órakor a képviselő telefonon érdeklődött, hogy a résztvevők mikor, milyen módon hagyhatják el a rendezvény helyszínét. Az alezredes a kérdést tolmácsolta a BRFK Törzs parancsnokának, akinek válaszát mintegy két perc múlva, telefonon közölte T. L. bejelentővel. A tájékoztatás arról szólt, hogy a felállított

kordon megnyitására sor kerül, mielőtt a Meleg Méltóság Menetének résztvevői eltávolodnak az Oktogontól. A r. alezredes jelentése szerint közlését T. L. tudomásul vette.

4) A helyszínen szolgálatot teljesítő a r. őrmester 2011. június 18-án kelt jelentésében előadta, hogy aznap a „Szivárvány Fesztivál” kapcsán látott el a KR II/2. tagjaként biztosítási feladatot. Az Oktogont a Teréz körüttől elválasztó rendőrségi kordont az agresszív tömeg megpróbálta bedönteni, és az azt védő rendőri erőkkel szemben támadólag léptek fel. A támadó személyek magatartásának elhárítása céljából – feletteseinek előzetes engedélyével – három ismeretlen személlyel szemben alkalmazott vegyi eszközt az Rtv. 49. § (1) bekezdésének a) pontja alapján. Egyéb rendőri intézkedés foganatosítására a rendőri csapaterő ellen fellépő tömeg miatt nem került sor. A vegyi eszköz alkalmazását az intézkedő rendőr szóban azonnal jelentette felettesének.

5) A helyszínen szolgálatot teljesítő a r. zászlós 2011. június 18-án kelt jelentésében előadta, hogy aznap a „Szivárvány Fesztivál” kapcsán látott el a KR II/2. tagjaként biztosítási feladatot. Mivel az Oktogon Teret a Teréz körüttől elválasztó rendőrségi kordont a rendezvényen résztvevő agresszív tömeg megpróbálta bedönteni és az azt védő rendőri erőkkel szemben támadólag léptek fel, a támadó személyek magatartásának elhárítása céljából, 17 óra 25 perckor az osztályvezető engedélyével, 2 ismeretlen személlyel szemben vegyi eszközt alkalmazott, az Rtv. 49. § (1) bekezdésének a) pontja alapján. A vegyi eszköz alkalmazása után az ismeretlen személyek ellen más rendőri intézkedést nem sikerült foganatosítani a rendőri csapaterő ellen hirtelen fellépő tömeg miatt. A vegyi eszköz alkalmazását szóban jelentette az alosztályvezetőnek.

6) A vegyi eszköz alkalmazásáról szóló, 2011. június 18-án kelt parancsnoki kivizsgálás a fentieket megerősítve arról számol be, hogy a helyszínen összegyűlt agresszív tömeg megkísérelte a rendőri erőket megtámadni. Két intézkedő rendőr összesen öt személlyel szemben alkalmazott vegyi eszközt, amiről azonnal jelentést tettek. A bevetési csoportok részére rendszeresített videokamerával a kényszerítő eszközök alkalmazásáról értékelhető felvétel nem készült. A kivizsgálás megállapításai szerint a vegyi eszköz alkalmazása az Rtv. 49. § (1) bekezdésének a) pontja alapján jogszerű és szakszerű volt, a Szolgálati Szabályzat 61. § (1) bekezdése alapján pedig a célszerűség, valamint a jogszerűség követelményeinek is megfelelt. A kivizsgálás szerint az Rtv. 15. § (1) és (2) bekezdésében meghatározott arányosság követelményét, továbbá az Rtv. 16. § a) pontjában foglaltakat az intézkedés során a rendőrök maradéktalanul betartották, illetőleg az Rtv. 17; 18. §-ában foglalt követelmények is teljesültek.

7) A KR parancsnoka 2011. szeptember 30-én kelt átiratában előadta, hogy a panaszolt helyszínen és időpontban párhuzamosan két rendezvény zajlott. A Szivárvány Misszió Alapítvány által szervezett vonulós rendezvény, amelyet a bejelentés szerint a Hősök tere - Andrassy út - Bajcsy-Zsilinszky út - Alkotmány utca útvonalon rendeztek volna meg. A Meleg Méltóság Menetével párhuzamosan a Budapest VI. kerület, Oktogonhoz T. L. ellendemonstrációt jelentett be, amelynek céljaként a következőket fogalmazta meg: „tiltakozás a nyílt és tömeges köztéri közszeméremértés ellen, egyúttal kiállítás a család tradicionális értékei mellett”. A KR állományát a két rendezvény rendőri biztosítása érdekében vezényelték az érintett helyszínre és útvonalra.

Az országos rendőrfőkapitány egyedi utasításában fokozott ellenőrzést rendelt el, amelynek keretében a BRFK illetékességi területén található, panasszal érintett helyszín lezárására

került sor. A területlezáras során a rendőrség a Csapatszolgálati Szabályzat rendezvénybiztosításra vonatkozó fejezetében meghatározott egyes rendőri intézkedéseket hajtotta végre.

Az említett rendezvények rendőri biztosításával összefüggésben a vizsgált helyszínre az előzetes terveknek megfelelően a KR állományából 10+175 főt vezényeltek ki 2 bevetési századba szervezve, a bevetési századok a BRFK alárendeltségében látták el szolgálati feladataikat. Mivel a KR a területileg illetékes rendőr-főkapitányság előzetes igényének megfelelően – az egyéb szolgálati feladatokra tekintettel – biztosítja a megerősítő rendőri erőt, ezért a nagy létszámú rendőri erő vezénylésének indokai kérdésben a BRFK rendelkezik információval. A KR állománya a rendezvények ideje alatt, az érintett terület és a vonulások rendezvény útvonalának közvetlen környezetében az alábbiak szerint foglalta el felállítási helyeit:

- 2. bevetési század: Budapest XIV. kerület, Hősök tere;
- 5. bevetési század: Budapest VI. kerület, Oktogon - Teréz körút Király utca felé eső kereszteződése;
- 6. bevetési század: Budapest VI. kerület, Oktogon - Teréz körút Nyugati tér felé eső kereszteződése.

A Meleg Méltóság Menetének Hősök teréről történő megindulását követően a 2. bevetési század állománya az M1 (Millenniumi Földalatti Vasút) igénybevételével, a földfelszín alatt párhuzamosan haladt a vonulások rendezvény résztvevőivel az Oktogonig, majd ott csatlakozott a zárási feladatokat ellátó KR 5. és 6. bevetési század állományához. 15 óra 55 perckor a feladatba bevont állományt a biztosítás parancsnokának utasítására átszervezték. A Jókai téren felállított 3. bevetési század állományából 3 szakaszt a menet Oktogonhoz történő érkezését közvetlenül megelőzően az Oktogon - Teréz körút kereszteződésének Nyugati tér felé eső oldalán, az Aradi utca és a kordonok közé állítottak fel. A 3. bevetési század állományából 1 szakasz továbbra is a Jókai téren maradt, amelyhez csatlakozott a 7. bevetési század állományából a Liszt Ferenc téren felállított 2 bevetési csoport. A 6. bevetési század állománya az Andrássy út vonalában felállított kordon mellett tartózkodott. Az 5. bevetési század állománya felkészült a 6. bevetési század állományának megerősítésére, amennyiben az Oktogon - Teréz körút Király utca felé eső kereszteződésénél jelentősebb csoportosulások nem jelentkeznének. A Budapest XIV. kerület, Városliget területén ellenőrző feladatokat ellátó, a KR Különleges Szolgálatok Igazgatósága Bevetési Főosztály III. Lovas és Kutyás Szolgálati Osztály állományába tartozó kutyás alegységet a vonulások rendezvény megindulását követően 16 óra 15 perckor átirányították a vizsgált helyszínre és ott a továbbiakban a KR műveletirányítójának közvetlen alárendeltségében tevékenykedett.

A biztosítási feladatok végrehajtása során a rendőri fellépéssel kapcsolatos előzetes felszólításról és tájékoztatásról a BRFK gondoskodott, azok részleteiről a BRFK rendelkezik információval. Az érintett terület lezárása során a biztosítási feladatba bevont KR állomány az 1. pontban említett fokozott ellenőrzés elrendelésére hivatkozva tudott tájékoztatást nyújtani a résztvevőknek, azonban a konkrét felvilágosítás adásokat, tájékoztatásokat nem dokumentálták, nem rögzítették, ezért azok tartalmának megállapítására nem volt lehetőség.

Az Rtv. 37. § e) pontja értelmében „A rendőr az önvészélyes állapot vagy a személyeket, illetőleg az anyagi javakat közvetlenül fenyegető veszélyhelyzet megszüntetése érdekében területet lezárhat, és megakadályozhatja, hogy oda bárki belépjen, vagy onnan távozzék,

illetőleg az ott tartózkodókat távozásra kötelezheti.” Mivel a BRFK bűnügyi információs szerint a vonulások rendezvényen részt vevő személyek elleni erőszakos cselekmények elkövetésére kellett számítani az ellendemonstráción részt vevő személyektől, a helyszínen olyan közvetlen veszélyhelyzet állt fenn, amely indokoltá tette a területlezárást. A zárás jogalapját képezték továbbá a Csapatszolgálati Szabályzat 24., 25. és 26. pontjában meghatározottak is. Az alternatív útvonalakra és a jelenlévők mozgására vonatkozó kérdések megválaszolásához a BRFK által a helyszínen irányított rendbiztosítási feladatokat ellátó rendőr rendelkezik megfelelő információkkal.

A biztosítási feladatok ellátása során az érintett terület zárására igénybe vett kordonok telepítését a területileg illetékes rendőr-főkapitányság végzi, így a vizsgált helyszínen elhelyezett kordonok telepítésének és bontásának idejéről, valamint módjáról a BRFK rendelkezik információkkal.

A BRFK bűnügyi információs szerint az ellendemonstráción részt vevő személyek a Meleg Méltóság Menetében haladókat a vonulások rendezvény útvonalán – kiemelten az ellendemonstráció helyszínénél – kívánták inzultálni, illetve arcukat eltakarva felkészültek a „melegek fogadására”. A BRFK birtokába jutott információk szerint az ellendemonstráció résztvevői között egyes személyek olyan tárgyakat tartottak maguknál, amelyeket a vonulások rendezvény résztvevőivel szemben támadásra tudtak volna felhasználni (pl.: tojás, paradicsom), és ellenvéleményüknek erőszakos formában kívántak volna hangot adni. A fent leírt erőszakos cselekmények elkövetésének elkerülése, megelőzése érdekében indokolt volt a vonulások rendezvény útvonalának módosítása. Az elterelésről szóló tájékoztatás megtörténtéről a BRFK rendelkezik információkkal.

Annak érdekében, hogy a körbezárt területen tartózkodó személyek mozgásszabadságának korlátozása a lehető legrövidebb ideig tartson, a BRFK a vonulások rendezvény érintett helyszín mellett történő elhaladását folyamatosan figyelemmel kísérte, és az eseményekre tekintettel a kordonrendszer lépcsőzetes megnyitását rendelte el.

A panaszossal szemben a KR állománya dokumentált módon rendőri intézkedést nem kezdeményezett. Az Rtv. 24. § (1) bekezdésében meghatározott rendőri intézkedés – miszerint „a rendőr köteles a feladatkörébe tartozó segítséget, illetőleg a hozzáfordulónak a tőle elvárható felvilágosítást megadni” – nem tartozik azon rendőri intézkedések közé, amelyek végrehajtásáról írásos dokumentáció készül. Ezen rendőri intézkedés során a rendőrökhöz forduló személyének azonosítása nem történt meg, ezért olyan nyilvántartás, amelyből megállapítható, hogy a rendőrök mely személyeknek, milyen időpontban és helyszínen, milyen módon nyújtottak felvilágosítást, nem áll rendelkezésre. A végrehajtott rendőri intézkedéseket tartalmazó nyilvántartás alapján a panaszossal szemben konkrét rendőri intézkedés nem történt.

8) Az országos rendőrfőkapitány 2011. június 16-án kelt átiratában előadta, hogy 2011. június 18-án 0 órától országos bűnügyi, közbiztonsági és idegenrendészeti fokozott ellenőrzést rendelt el 2011. augusztus 21-én 24 óráig. Az erről szóló egyedi utasítást a rendőrség nem bocsátotta a Testület rendelkezésére.

9) A BRFK Hivatala 10 db DVD lemezt juttatott el a Testületnek. A felvételeket a 2011. június 18-án, az Oktogonon szolgálatot teljesített rendőrök készítették, és megközelítőleg

ugyanazokat az eseményeket rögzítik, ugyanazon délután 16 és 18 közötti időszámban, különböző szemszögekben. A felvételeken látható, hogy a kordon előtt rendőrsorfallal áll, mögötte pedig tömeg várakozik. Az ellendemonstráció kezdetben békés hangulatú, majd ahogyan a menet egyre közelebb ér a helyszínhez, ezt a jellegét fokozatosan elveszíti. A felvételeken kezdetben mindenkinek látható az arca, később viszont egyre többen takarják el azt, míg az első sorban gyakorlatilag nem is lehet azonosítható személyeket felfedezni. A tüntetők a kordonokra támaszkodva, vagy azon állva a rendőrök felé kiabálnak – az indulatok fokozódása egyértelmű. A későbbi felvételeken az is látszik, hogy a tüntetők közül néhányan a kordonokat rángatják, és nagy lendületet véve rugdossák is. Az első sorban állók között többen transzparenszeket tartanak „Új bánásmódot a melegeknek!”- felirattal, amely alatt vélhetően ezen új bánásmód illusztrációjaképpen egy kötélhurok, valamint az a rózsaszín háromszög látható, amelyet a náci koncentrációs táborokban a férfi homoszexuális elítéltek megjelölésére használtak. A tömeg folyamatosan a felvonulók szexuális irányultságára és az őket támogatók származására vonatkozó, emberi méltóságot durván sértő rigmusokat skandál, amelyeket különféle közismert, meglehetősen ízléstelen kézjelekkel kísérik.

A felvételek alapján az is megállapítható, hogy a rendőrség az Oktogonon a kordonrendszert már a rendezvény kezdetét megelőzően felállította olyan módon, hogy a tér két oldalán – a Nyugati tér és a B. L. tér felé is két-két kordont emelt. Azok végei azonban kezdetben nem voltak lezárva, azokon a pontokon szabadon lehetett áthaladni. A tér két oldalán lévő belső kordonokat a rendőrök 16 óra 15 perc körüli időben zárták le teljes szélességükben, ami azt jelentette, hogy a téren ezután már nem lehetett keresztülhaladni. A kordonokon kívül rekedt személyek azonban a később lezárt területet továbbra is szabadon elhagyhatták, mivel a külső kordonok ekkor még mindkét oldalon nyitva voltak. Az oda bejelentett rendezvény résztvevői ekkor már jelentős számban voltak jelen. A külső kordonokat a rendőrök 16 óra 50 perc körüli időben zárták le, amelyet követően a két körbekordonozott területet nem lehetett elhagyni. 17 óra 1 és 10 perc közötti időben látható, hogy a Meleg Méltóság Menetének résztvevői a háttérben – az Aradi utcán – elhaladnak, a látvány a tüntetőket egyértelműen felbőszítette. 17 óra 30 perc körüli időben a rendőrök a négy, egymással párhuzamosan felállított kordon közül előbb a két belsőt, majd a két külsőt is megnyitották, és a tér újra szabadon átjárhatóvá vált. A 17 óra 50 perc körüli időben készített felvételeken a tér már szinte teljesen üres.

III.

1) A Testület a panasz eljárás keretében mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy hatásköri szabályai alapján mely panaszosi sérelmek vizsgálatát végezheti el.

A Testület eljárását az Rtv. a IX. Fejezetében, Jogorvoslatok alcím alatt szabályozza. Az Rtv. 92. §-ának (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az, „akinek az e törvény IV., V. és VI. fejezetében meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása (e fejezet alkalmazásában a továbbiakban együtt: intézkedés) alapvető jogát sértette [...] kérheti, hogy panaszát az országos rendőrfőkapitány, valamint a főigazgatók a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően bírálja el”. Ugyanezen törvényhely (3) bekezdése szerint a panasz meghatalmazott útján is előterjeszhető.

E rendelkezés alapján a Testület hatáskörébe kizárólag azon rendőri intézkedések és mulasztások vizsgálata tartozik, melyek az Rtv. IV., V. és VI. fejezetének alkalmazásával összefüggésben merülnek fel. Ennek megfelelően a Testületnek

- a rendőri tevékenység általános elveinek és szabályainak érvényesülése (különösen: intézkedési kötelezettség, arányosság, azonosíthatóság, segítségnyújtási kötelezettség stb.),
- a rendőri intézkedések vagy azok elmulasztása (különösen: igazoltatás, ruházat-csomag- jármű-átvizsgálás, elfogás, előállítás, közlekedésrendészeti intézkedés stb.),
- a kényszerítő eszközök törvényes alkalmazása (különösen: testi kényszer, bilincs, vegyi eszköz, sokkoló, rendőrbot, lőfegyverhasználat, csapaterő alkalmazása, tömegoszlatás stb.),

tekintetében van hatásköre eljárni és az adott intézkedést, cselekményt, vagy mulasztást vizsgálni abból a szempontból, hogy történt-e alapjogi sérelem.

Az Rtv. fent utalt – 92. § (1) és (3) bekezdésében rögzített – rendelkezése alapján a Testület eljárását – akár személyesen, akár képviselő útján – csak az a személy kezdeményezheti, akit a rendőri intézkedés közvetlenül érintett.

Erre figyelemmel a Testület nem vonta vizsgálatai körébe a panasz azon részeit, amelyekben a panaszos a kifogásolt események helyszínén és idején vele együtt jelen volt más személyeket ért sérelmekről számolnak be. Nem vizsgálta tehát, hogy a rendőrség mulasztott-e a körbezárt tömeg tagjainál fellépő vízhiány megoldása, vagy a területről menekülési útvonal biztosítása, illetőleg a lezárt területen belül rekedt idős hölgy ájuláshozos rosszulletet követő ellátása kapcsán. Nem értékelte, hogy azok a személyek, akik a rendőröktől a panaszos füle hallatára felvilágosítást kértek, azt megkapták-e, és azt sem, hogy jogszerűen járt-e el a rendőrség egyes résztvevők kiemelésekor.

A Testület tehát a panasz azon részeit, amelyek a rendezvény más résztvevőivel szemben tanúsított rendőri magatartást kifogásolják, hatáskör hiányában nem vizsgálhatta.

c) A panaszos beadványa és a rendőrség által rendelkezésre bocsátott rendőrségi dokumentumok ismeretében – az intézkedés idején hatályos jogszabályi rendelkezéseket alapul véve – a Testület vizsgálata tárgyává tette ugyanakkor a rendőrségnek az Oktogon területét lezáró biztonsági intézkedését, illetve a résztvevőkkel szembeni és a panaszost is érintő könnygáz-alkalmazást.

A Testület megállapította, hogy a rendőri fellépés érintette a panaszosnak a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: Alkotmány) 54. § (1) bekezdése szerinti emberi méltósághoz való jogából levezetett testi integritáshoz való jogát, valamint 58. § (1) bekezdése szerinti mozgásszabadsághoz való alapvető jogát az alábbiak szerint.

2) A Testület a panasznak azon részével kapcsolatosan, amely a rendőrségnek az Oktogon területét lezáró biztonsági intézkedését érinti, az alábbiak megállapításokat teszi.

Az Rtv. 37. §-ának e) pontja szerint, a rendőr az önvészélyes állapot, vagy a személyeket, illetőleg az anyagi javakat közvetlenül fenyegető veszélyhelyzet megszüntetése érdekében területet lezárhat, és megakadályozhatja, hogy oda bárki belépjen, vagy onnan távozzék, illetőleg az ott tartózkodókat távozásra kötelezheti.

A rendőrség a jogszabály fenti szakaszát alkalmazva, a Hatvannégy Vármegye mozgalom által szervezett demonstráció helyszínét kordonokkal zárta le. Abban a tekintetben, hogy a

rendőrség az Oktogonon összegyűlt tömeget a helyszín elhagyásában megakadályozta, a panaszos leírása, valamint a rendőrségi jelentések között ellentét nem fedezhető fel.

Az alábbiakban a Testület arra a kérdésre kísérel meg választ találni, hogy az idézett jogszabályhely alkalmazásának feltételei fennálltak-e; tehát olyan személyeket, illetőleg az anyagi javakat közvetlenül fenyegető veszélyhelyzet állt-e fenn, amelynek elhárítására a terület lezárása alkalmas, és arányos biztonsági intézkedésnek tekinthető.

Az Alkotmány 62. §-ának (1) bekezdése kimondja, hogy a Magyar Köztársaság elismeri a békés gyülekezés jogát és biztosítja annak szabad gyakorlását. A megfogalmazásból kitűnik, hogy a gyülekezési jog alkotmányos védelme, csak a gyülekezés békés formáira terjed ki, tehát a kollektív véleménynyilvánítás erőszakos formái kívül rekednek e védelem körén. Az Alkotmány rendelkezésével összhangban, a Gytv. 2. § (1) bekezdése szerint a törvény a „békés összejövetel, felvonulások és tüntetések (a továbbiakban együtt: rendezvény)” vonatkozásában biztosítja a gyülekezési jog gyakorlását.

A rendőrség feladata a terület lezárásának elrendelése előtt ennek fényében annak megítélése volt, hogy a Meleg Méltóság Menete elleni tiltakozásként bejelentett demonstráció megfelelt-e a békés gyülekezés alkotmányos követelményének, vagy demokratikus jellegét elveszítve olyan csoportosulássá alakult át, amellyel szemben a Meleg Méltóság Menete kétséget kizárólag békés felvonulásának biztonsága védelemre szorult.

A panaszos beadványában arról számol be, hogy a rendőrség intézkedésével mintegy 500 személyt akadályozott meg a terület szabad elhagyásában. Tudomása szerint a jelenlévők többsége a tere szabályosan bejelentett és a rendőrség által „jóváhagyott” demonstráción vett részt. Leírásából kitűnik, hogy az embertömeg a kialakult helyzetre zavarodottan reagált, a beadvány hangsúlyozza, hogy a tömeg egyre feszültebbé vált, többen a kordonokat rugdosták és a helyzetet kezelni próbáló rendőröket szidalmazták. A panaszos beszámolójából tehát összességében az tűnik ki, hogy a tömeg agresszív viselkedése elsősorban a kordonrendszer lezárására vezethető vissza, a rendőrökkel szembeni ellenállás akkor kezdődött, amikor a terület elhagyását lehetővé tevő útvonalakat lezárták.

A rendőrségi jelentésekből ettől eltérően egyértelműen kiolvasható, hogy az ellendemonstráció résztvevői „felkészültek a melegek fogadására”, tehát ahogyan a felvonulók az Oktogonhoz kezdtek közelíteni, úgy fokozódott az ellentüntetők agresszív hangulata. A felkészülést a rendőrség úgy írja le, hogy több személy arcát kendővel, sállal fedte el, és feltette csuklyáját – amely magatartás arra enged következtetni, hogy a tüntetés ezen résztvevői el kívánták kerülni, hogy az eseményt rögzítő videofelvételeken azonosíthatóak legyenek. A jelentések kitérnek rá, hogy egyes résztvevőknél tojást találtak.

A rendőrség által készített videofelvételek meglehetősen érzékletes benyomást adnak az Oktogonon megtartott ellendemonstráció hangulatáról. A felvételeken a történések időben is nyomon követhetőek. Kezdetben a tömeg a rendőrség által kialakított kordonrendszer mögött várakozott, majd ahogyan a menet hangjai egyre közelebről hallatszódnak az Oktogonra, a csoportosulás egyre inkább felfokozott hangulatba került. A felvételek alátámasztják a rendőrségnek az arcukat eltakaró tüntetőket illető állításait, az idő előrehaladtával egyre több olyan tüntető állt a kordon előtti első sorban, akit azonosítani nem lehet. A tüntetők a kordonokra támaszkodva, vagy azon állva a rendőrök felé kiabáltak. A későbbi felvételeken

az is látszik, hogy a tüntetők közül néhányan a kordonokat rángatták, és nagy lendületet véve rugdosták is. Az első sorban állók között többen kifejezetten félelmet keltő transzparenszeket tartottak, és a tömeg folyamatosan a felvonulók szexuális irányultságára és az őket támogatók származására vonatkozó, emberi méltóságot durván sértő rigmusokat skandált, amelyeket különféle közismert, meglehetősen ízléstelen kézjelekkel kísértek. A rendőrség által a Testület rendelkezésére bocsátott felvételeken túl, számos olyan anyag lelhető fel az interneten, amelyben az ellendemonstráció egyes résztvevői interjúban fejtik ki, hogy „már nagyon várják a felvonulókat, azért, hogy megverhessék őket” (lásd pl.: <http://index.hu/video/?s=tag:meleg>).

55/2001. (XI. 29.) határozatában az Alkotmánybíróság leszögezte, hogy „a gyülekezéshez való alkotmányos alapjog érvényesülése nemcsak az állam illetéktelen beavatkozásával, hanem mások, például adott tüntetést ellenérzéssel szemlélők, ellentüntetők és más rendezavarók ellenében is védelemre szorul. Más szóval az államot pozitív kötelezettségek is terhelik a gyülekezési jog érvényesülésének biztosítása érdekében. [...] Ebből az is következik, hogy a hatóságnak szükség esetén akár erő alkalmazásával is biztosítani kell a jogszerűen tartott gyűlések lebonyolítását, illetőleg meg kell akadályoznia, hogy azt mások megzavarják.”

A Testület rámutat, hogy a rendezvény megzavarásához az ellentüntetők által feltartott transzparenszek, a becsületsértő rigmusok és fenyegetések elhangzása is elegendő lett volna, azonban a kordonok áttörésére irányuló kísérletek, és a tüntetés résztvevőinek nyilatkozatai alapján várható volt, hogy a tömeg agressziója nem fog a felvételek által rögzített verbális erőszak szintjén megmaradni. Az arcok eltakarását a rendőrség a Meleg Méltóság Menete elleni tiltakozások megszokottnak mondható forgatókönyvének ismeretében alappal értékelhette jogsértő cselekményekre való felkészülésként.

A Testület a felvételek, valamint a beszámolók tanulmányozása alapján arra a következtetésre jutott, hogy az Oktogonon megrendezett ellendemonstráció békés jellegét egyértelműen elveszítette, és a rendőrség az elmúlt évek hasonló rendezvényei által kiváltott reakciók fényében helyesen értékelte az eseményeket, személyeket, illetőleg az anyagi javakat közvetlenül fenyegető veszélyhelyzetként.

Az Rtv. már idézett 37. § e) pontja szerint, a rendőrségnek több választási lehetősége volt a veszélyhelyzet kezelésére. A jogszabály a rendőrséget felhatalmazta, hogy megakadályozza az Oktogonon összegyűlt tömeg távozását, azonban kérdéses, valóban ez volt-e a legkevésbé korlátozó, még alkalmas intézkedési forma a helyzet megoldására. Az Rtv. 15. §-ának (2) bekezdése szerint több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell a rendőrségnek választania, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár. A Testület az alábbiakban azt vizsgálja, helyesen döntött-e a rendőrség, amikor az Oktogonon megtartott ellendemonstráció résztvevőinek távozását megakadályozta, ahelyett, hogy távozásra kötelezte volna őket.

A rendőrségi iratok egybehangzóak abban a tekintetben, hogy amint a szervezők tudomást szereztek a Meleg Méltóság Menete útvonalának megváltozásáról, haladéktalanul bejelentették a rendezvény végét. A kordonrendszer lezárására azt követően került sor, hogy a rendezvényt 16 óra 54 perckor befejeztek nyilvánították.

Felmerül a kérdés: mi okból hiúsította volna meg az ellendemonstráció célját önmagában az a tény, hogy a menet az Oktogont elkerülve haladt. A rendőrség feltehetően a fenti kérdést átgondolva arra a következtetésre jutott, hogy az ellendemonstráció résztvevői, az Oktogon elhagyását követően ellenőrizetlen körülmények között eredtek volna a felvonulás nyomába. A Testület a tényeket értékelve, a rendőrség következtetésével megegyező álláspontra jutott. A rendezvény feloszlata egy békés demonstráció esetében logikailag nem magyarázható, mivel tiltakozni egy, a megjelentek által kétségbe vont értékeket megjelenítő közösség ellen anélkül is lehetséges, hogy a két csoport egymással közvetlen kapcsolatba kerülne.

Amennyiben a rendőrség az ellendemonstráció résztvevőit hazaküldi, és az Oktogon területét lezárja az ellendemonstráció résztvevői elől, kétségtelenül kisebb fokban korlátozta volna az ellentüntetők alapjogait, mivel ezzel tulajdonképpen egy területre vonatkozóan zárta volna ki mozgásszabadsághoz való joguk gyakorlását. A tüntetők körbezárásával a rendőrség mozgásszabadsághoz való jogukat átmenetileg teljes körben elvonta. Egymás mellé állítva a rendőrség két lehetőségét: megállapítható, hogy a megjelentek jogainak csekélyebb fokú korlátozását valósította volna meg a rendőrség intézkedésével, amennyiben az ellendemonstráció résztvevőit hazaküldi, és a területre való belépésüket megtiltja, azonban az Rtv. idézett arányossági rendelkezése a kevésbé korlátozó intézkedés követelményét az alkalmasság és az eredményesség szem előtt tartása mellett írja elő.

Tekintve, hogy ha a rendőrség az Oktogon kiürítése mellett dönt, azzal a már ismertetett tények tükrében pontosan azt idézhette volna elő, hogy a demonstráció tagjai a menet résztvevőivel konfrontálódjanak, a Testület álláspontja szerint a rendőrség az egyetlen szakmailag helyes döntést hozta meg a tüntetők körbezárásával. A rendelkezésünkre bocsátott dokumentumok tanúsága szerint a kordonok megnyitása iránt, amint a felvonulás biztonságos távolságra távolodott az Oktogontól, pontosan 17 óra 17 perckor intézkedtek, és a kordonokat 17 óra 30 perc körüli időben megnyitották, tehát az intézkedés teljes időtartama mintegy 40 perc volt, amely az így elhárított esetleges következményeket figyelembe véve arányos mértékű korlátozásnak tekinthető.

Önmagában az a tény, hogy a lezárt területen olyan személyek is tartózkodhattak, akik az ellendemonstráción nem vettek részt, nem érinti az intézkedés jogszerűségét. A szóban forgó esetben a rendőrség nem elkülönült személyekkel szemben foganatosított egyedi intézkedéseket, hanem a tömeggel, mint egységgel szemben kellett, hogy fellépjen. Ennek okán a rendőrség intézkedésének eredményességét veszélyeztette volna, ha a helyszínen jelenlévők egyedi felelősségének vizsgálatára tesz kísérletet.

Az intézkedés jogszerűségének megítélésében nem bír relevanciával a panaszos azon hivatkozása, hogy a terület lezárását nem előzte meg sem felszólítás, sem figyelmeztetés, sem más rendőri intézkedés, mivel ilyen követelményt a törvény vonatkozó rendelkezései nem írnak elő a biztonsági intézkedés alkalmazásával összefüggésben.

A fentiek alapján a Testület megállapítja, hogy a rendőrség a vonatkozó jogszabályoknak megfelelően eljárva, helyesen mérte fel a helyzetet, így a panaszos mozgásszabadsághoz való alapvető joga nem sérült a biztonsági intézkedését alkalmazása során.

2) A panaszos elmondása szerint az akció közben a rendőrök válogatás nélkül, permet-szerűen fújtak le szinte minden közelben tartózkodót. Mivel a panaszos az akció helyszínéhez közel állt, ez a könnygázfelhő belőle is erős rosszullétet – köhögést, szemkönnyezést, égető érzést – váltott ki. A panaszos a könnygáz hatását több napig érezte.

Az Rtv. vonatkozó 49. §-ának (1) bekezdése szerint a rendőr a szolgálatban rendszeresített, vegyi eszközt mások vagy saját életét, testi épségét, illetőleg a vagyonzbiztonságot közvetlenül veszélyeztető támadás elhárítására, illetve a jogszerű rendőri intézkedéssel szembeni ellenszegülés megtörésére alkalmazhat.

A Szolgálati Szabályzat 58. § (2) bekezdése értelmében a kényszerítő eszközök alkalmazása során ellenszegülésnek kell tekinteni azt a célzatos, fizikai erőfelfejtással járó tevékenységet, amely a rendőrt jogszerű intézkedésének megkezdésében, folytatásában vagy befejezésében akadályozza. Szintén a Szolgálati Szabályzat 74. §-a – az arányosság követelményével összhangban – különbséget tesz a passzív és az aktív ellenszegülés esetén alkalmazható kényszerítő eszközök között. E rendelkezés (5) bekezdése értelmében tömeggel szemben a csapaterő a következő kényszerítő eszközöket alkalmazhatja: a) passzív ellenállás esetén testi kényszert, b) aktív ellenszegülés esetén rendőrbotot, vegyi eszközt, ingerlőgázt, elektromos sokkoló eszközt, bilincset, pórázon vezetett szolgálati kutyát szájkosárral vagy anélkül, valamint vízágyút.

Az ellenszegülést a rendőri jelentések úgy írják le, hogy az Oktogont a Teréz körüttől elválasztó rendőrségi kordont az agresszív tömeg megpróbálta bedönteni, és az azt védő rendőri erőkkel szemben támadólag léptek fel. A Testület által megtekintett felvételek a rendőrségi álláspontot ebben a tekintetben megerősítik, mivel azokon látható, hogy a körbekerített résztvevők közül néhányan, a kordon több pontján és több alkalommal is rugdosták, megpróbálták felborítani, kinyitni a kordont és megtámadni az a mögött felsorakozott rendőri erőket. Egyértelmű tehát, hogy a könnygáz használatára tünetök magatartása miatt került sor. A Szolgálati Szabályzat két különböző kategóriája közül mindenképpen az aktív ellenszegülés az, amely a történetekre illik.

A panaszbeadvány inkább azt kifogásolja, hogy a rendőrök válogatás nélkül, permet-szerűen fújtak le szinte minden közelben tartózkodót, és az így keletkezett könnygázfelhő a panaszosból is rosszullétet váltott ki.

A rendőri jelentések tanúsága szerint a rendőrséggel szemben támadólag fellépő személyekkel szemben, magatartásuk elhárítása céljából került sor a vegyi eszköz alkalmazására. A vegyi eszköz használatát az intézkedő rendőrök feletteseik előzetes engedélyének birtokában kezdték meg. Az egyik rendőri jelentés 3, a másik pedig 2 személyt említ, akikkel szemben a vegyi eszközt bevetették, a történeteket pedig szóban azonnal jelentették feletteseiknek.

A Testület rendelkezésére bocsátott videofelvételeken – noha nem jelenthető ki teljes bizonyossággal, hogy azokon valamennyi alkalom látható – amikor a könnygáz alkalmazására sor került, látszik, hogy a rendőrség kezdetben a kordont rugdosó személyekkel szemben egyedileg alkalmazta azt, később pedig a támadó csoportosulások középre célozva.

A Testület álláspontja szerint ezért a rendezvényen a könnygáz alkalmazására jogszerűen került sor.

A könnygáznak az az élettani hatása, hogy a helyszínen az érintett személyeknél fulladás-érzetet, orrfolyást, könnyezést vált ki, közismert, ezek hiányában nem volna kényszerítő eszközként használatos. A vegyi eszköz természetéből adódik továbbá, hogy nem alkalmazható kizárólag egyedileg, egyes személyekkel szemben, a hatásterületen tartózkodók óhatatlanul is elszenvedik a könnygáz által okozott kellemetlenségeket.

Tekintettel tehát egyrészt arra, hogy a rendezvényen a rendőrség könnygáz-használatát jogszerűnek minősítette, másrészt pedig arra, hogy ezen kényszerítő eszköz alkalmazásának jellegzetessége, hogy hatásai nem csupán a célszemélyeket érintik, a Testület ezen kényszerítő eszköz használata miatt a panaszos vonatkozásában nem állapított meg alapjogsértést.

A fentiek alapján a Testület úgy ítélte meg, hogy a könnygáz alkalmazásával összefüggésben a panaszos emberi méltóságához való jogából levezetett testi integritáshoz való jogát nem érte sérelem.

IV.

A Testület megállapítása szerint a panaszos mozgásszabadsághoz való alapvető joga nem sérült a kifogásolt biztonsági intézkedését alkalmazása során, és a panaszos emberi méltóságához való jogából levezetett testi integritáshoz való jogát sem érte sérelem a könnygáz alkalmazásával összefüggésben.

A fentiek alapján a Testület – az Rtv. 93. § (2) bekezdésének megfelelően – a rendelkező részben foglaltak szerint döntött.

Budapest, 2012. január 31.

Dr. Juhász Imre
elnök

Dr. Kozma Ákos
elnökhelyettes, előadó testületi tag

Fráterné dr. Ferenczy Nóra
testületi tag

Dr. Féja András
testületi tag

Dr. Kádár András Kristóf
testületi tag